

Izhaja vsako drugo soboto.

Naročnina: 5 Din četrletno, 10 Din polletno.

DELO

Uredništvo: Ljubljana, Šelenburgova
ulica 7/II. — Upravištvo: Ljubljana,
Prešernova ulica 54.

Velika manifestacija narodnega delavstva v Kranju

Ljubljana, 18. oktobra.

Zopet smo morali mi in drugi spoznati resnico: življenje gre svojo železno pot naprej preko vseh modrih nauk in teorij. Kakor se trudijo sovražniki našega narodnega delavstva gibanja, da bi dokazali, kako neutemeljeno in mrtvo je ravno delavsko gibanje, sloneče na napredni in narodni podlagi, tako je zopet življenje pokazalo nekaj povsem nasprotnega. Narodno načelo je tudi med delavstvom živo gibalno in temeljna osnova, na podlagi katere je mogoč zdrav in soliden napredek. Časi najnižjih materialističnih instinktov so minuli tudi za delavstvo, katero se je v svoji moralni moči dvignilo preko puhlih besed in hoče svoje življenjske zahteve postaviti na temelj države in naroda, iz katerega je izšlo in katerega blagostanje pomeni tudi njegovo blagostanje. Delavstvo hoče tvoriti del narodove celice, svojo službo in moči hoče posvetiti napredku naroda. Zato je delavec zainteresiran na vsem, kar utruje narodovo moč in ugled ter je pripravljen braniti narodne koristi do skrajnosti. Zanj narodnost ni sramota, ampak ponos, ki delavca dviga in mu daje tako moralne kakor fizične moči, da v borbi za narodove in svoje pravice vztraja in jih podčrtava.

Delavec pri nas predstavlja čim dalje večjo politično in gospodarsko moč ter ni vseeno, v kateri smeri se giblje njegova miselnost, ali v narod in državo ali preko in mimo naroda in države v neko meglenost. Narod in država sta živa realnost, ki vodita in organizirata moralno in telesno blagostanje celote in posameznika. Zato mora tudi miselnost delavca biti obrnjena v narod in v njegova celotna kulturna in gospodarska prizadevanja. Da je delavstvo v izrazitejši obliki imelo od vsega početka države obrnjen svoj pogled v prave koristi naroda in države, bi morda danes država slonela na jačjih socialnih dobrinah, kakor pa stoji. Če postavljamo naše delavsko gibanje na načelo narodnosti, pomagamo s tem ideji osamosvojitve in utrditve naše gospodarske moči, katere edina more oplojevati to socialno življenje; s tem pomagamo tudi misli demokratizacije gospodarstva, ker hočemo, da na gospodarskih dobrinah ustvarjaj in uživaj celoten narod. Naša načela imajo zato veliko realno vrednost.

Naše delavstvo je živelo v zablodah raznih izven naroda stoječih nauk in ni videlo, da praktično življenje vsepovsod gre mimo teh nauk. Delavstvo vseh držav, združeno v svojih političnih strankah in strokovnih organizacijah je v velikih povojnih borbah krepko podpiralo nacionalne interese svojih držav in s tem zase rešilo marsikaj. Le pri nas se je skušalo v delavstvo vcepiti prepričanje, da more po poti izven naroda in močne ter enotne države doseči izboljšanje svojega socialnega položaja.

Naš zadnji kongres v Kranju je med našim delavstvom visoko dvignil prapor naših idej. Ni bilo samo uljudnost, ako je meščanstvo Kranja burno in simpatično pozdravljalo dolge vrste narodnega delavstva, pozdravi so veljali pravilnosti naših načel in pravičnosti naših zahtev. Naše stremiljenje gre za to, da po tom zdravega razvoja izpopolnitve organizacije človeške družbe stalno izboljšujemo svoj položaj. Zato je predvsem potrebno, da v vseh ostalih slojih naroda pripravimo preporod miselnosti in gledanja na pomene in namen človeške družbe. Naš kongres je brez dvoma v tem pogledu ustvaril mnogo. Živo je predložil, da

hočemo biti del naroda, ki mora biti spoštovan in v njegovih zahtevah vreden uvaževanja. Kongres v Kranju znači naš pohod naprej, tako naprej, da mora v najkrajšem času med jugoslovansko delavstvo priti nov duh pozitivnejše, ustvarjajoče politike. Krepko podčrtavamo interese naroda in države — s tem podčrtavamo njih dolžnost uvaževanja naših zahtev.

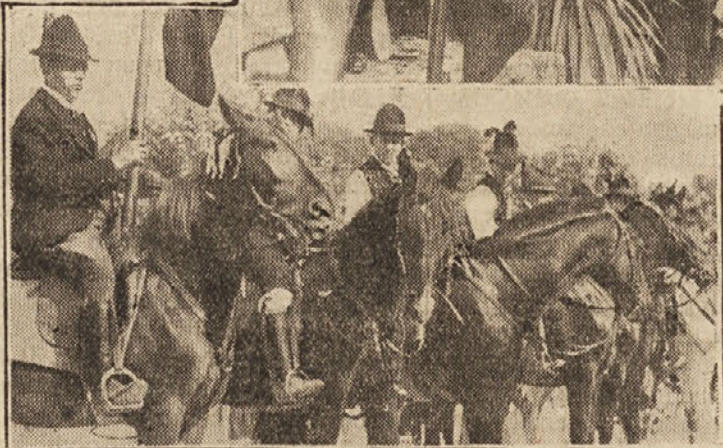
Kranjski kongres je pomladil naše brate in vžil v naše organizacije novo voljo po intenzivnejšem uveljavljanju. Kongres je živo predložil, da nas ni malo, da nas je mnogo, ki gredo z nami zavestno in navdušeno. Spoznali smo, da je naša moč nepremagljiva in da bo zato postajala vedno jačja. Živel narodno delavstvo! Živela zavest, ki je za narod gibalo napredka!

Pogled na številne udeležence kongresa NSZ na trgu pred občinsko hišo med pozdravnimi govori.

Župan kranjski pozdravlja v zamosnih besedah udeležence izpred obč. hiše.

Fantje v narodnih nošah jezdi na čelu povorke pred Nar. dom.

NAŠA ORGANIZACIJA

je priredila 5. in 6. oktobra t. l. v Kranju svoje delegatsko zborovanje in kongres. Oba dneva ostaneta vsem udeležnikom v lepem spominu, kajti že dolgo nismo imeli take manifestacije narodnega delavstva in smelo lahko trdimo, da je letošnja manifestacija v Kranju prekosila vse dosedanje naše manifestacije.

Prihod dalmatinske delegacije v Ljubljano.

Že v soboto dopoldne je dospela 4članska delegacija hrvatskega Radniškega Strukovnega Saveza Jugoslovanskih Nacionalista iz Splita, ki so jo tvorili predsednik Saveza in odlični borec za delavska prava brat Anton Kliškić iz Splita, odbornik in dolgoletni borec narodnega delavstva v Dalmaciji brat Paško Fabris iz Splita in

dva mlajša odbornika brata Vinko Belić iz Sućurca in Ivan Lalić Andrijin iz Vranjca pri Splitu. Bratsko delegacijo so na kolodvoru sprejeli člani Izvrševalnega odbora.

V Kranju.

S popoldanskim vlakom so dospeli v Kranj delegati iz Ljubljane in iz vseh ostalih krajev, kjer imamo svoje podružnice. Med njimi so bili tudi dalmatinski gostje, ki niso mogli prehitati lepote naše Gorenjske. Na kolodvoru v Kranju je bil prisrčen sprejem, katerega se je udeležilo večje število članov kranjske in stražniške podružnice. Delegati so se po prihodu podali v Delavsko kuhinjo v Kranju, kjer so se jim nakazala prenočišča. Po kratkem odmoru so se vsi delegati, katerih je bilo nad 100, zbrali v dvorani Narodnega doma, kjer se je vršilo delegatsko zborovanje.

DELEGATSKO ZBOROVANJE.

Točno ob 5. uri je otvoril delegatsko zborovanje predsednik tov. Rudolf Juvan, ki je pred vsem pozdravil drage goste iz Dalmacije in zastopnika Delavske zbornice tov. Dragotina Kosma. Tov. Kliškić in Kosma sta se v kratkih besedah zahvalila za pozdrav,

kar je izzvalo navdušene ovacije dalmatinskim zastopnikom in zastopniku največje delavske institucije. Po pozdravih je podal predsednik tov. Rudolf Juvan prav obširno predsedniško poročilo, v katerem je obravnaval najbolj pereča delavska vprašanja. Ob

koncu svojega poročila se je predsednik tov. Juvan dotaknil tudi zadnjih dogodkov v državi in pozdravil spremembo imena v kraljevino Jugoslavijo, kar so zborovalci sprejeli z velikim navdušenjem, kličoč Jugoslaviji.

Po predsedniškem poročilu je podal prav obširno in izčrpno poročilo strokovni tajnik tov. Vladimir Kravos, ki je uvodoma podal prav lepo sliko o splošnem položaju delavstva in nato poročal o podrobnem delu NSZ in njenih organizacijah. Zborovalci so z odobravanjem vzeli na znanje poročilo tajnika in z veseljem koštali napredek organizacije.

Blagajnik tov. Davorin Stopar je podal blagajniško poročilo, ki je bilo odobreno in se je po predlogu predsednika nadzorstva tov. Janko Grašiča dal blagajniku absoluturij.

Volitve nove uprave.

Po podanih poročilih so se vršile volitve nove uprave in se je izvolil kandidacijski odsek. Na predlog kandidacijskega odseka je bil z velikim navdušenjem ponovno izvoljen predsednikom dosedanj predstojnik tov. Rudolf Juvan. Par minut trajajoče ovacije dolgoletnemu predsedniku so pokazale, da narodno delavstvo v polni meri zaupa svojemu predsedniku in voditelju. Volilo se je potem Izvrševalni odbor in je bil soglasno in z odobravanjem izvoljen za I. podpredsednika tov. dr. Joža Bohinjec, za I. tajnika tov. Vladimir Kravos in za I. blagajnika tov. Davorin Stopar. V imenu izvoljenih članov Izvrševalnega odbora se je zahvalil za zaupnico tov. Juvan, ki je obljubil, da bo Izvrševalni odbor kot doslej v polnem obsegu vršil prevzeto misijo pred narodnim delavstvom.

V upravni odbor so bili nato izvoljeni sledeči člani: Rado Pivka iz Maribora, Anton Varšek iz Ljubljane, Albin Tomec iz Ljubljane, Ivan Tavčar in Franjo Rupnik iz Ljubljane, Luka Bizjak iz Litije, Dragotin Reš iz Ljubljane, Janko Ravnik iz Jesenic, Vinko Seldar iz Zagorja, Franjo Germ iz Maribora, Franjo Klun iz Novoga mesta, Albert Potočnik iz Kranja, Ivan Brumen iz Ptuja, Franjo Derča iz Št. Pavla in Jernej Kaplja iz Litije; za namestnike upravnega odbora pa tov. Hugo Plazer iz Vevč, Tomaž Kavčič iz Strazhišča, Dragotin Trampuž iz Medvoda in Ludovik Korošec iz Lok pri Zagorju; v nadzorstvo so bili izvoljeni tov. Janko Grašič iz Ljubljane, Slavoj Kušar iz Zagorja, Franjo Kralj iz Jesenic in Viktor Bezjak iz Viča.

Zaključek delegatskega zbora.

Delegatski zbor je potem razpravljal o internih organizacijskih zadevah. Sklenilo se je sklicati še tekom tega leta konferenco v Zagreb, kjer se bodo prvič sestali zastopniki narodnega delavstva iz vse naše države.

Po obširni debati o vseh stavljenih predlogih, katere je delegatski zbor soglasno osvojil, je predsednik tov. Rudolf Juvan zaključil krasno uspešno zborovanje z veselo konstatcijo, da so vsa zborovanja NSZ in tako tudi letošnje delegatsko zborovanje končala v najlepši harmoniji in enotni volji. S tem si je dalo narodno delavstvo najboljšo spricovalo, da je v enotnosti in složnosti zmaga.

Ob vihranih klicih NSZ in zavednosti delavstva je tov. Juvan zaključil zborovanje.

Skupna večerja delegatov v Kranju.

Podružnica NSZ v Kranju, dasi najmlajša, je hotela pokazati, da spada Kranj v vrsto najgostoljubnejših naših postojank in je zato priredila skupno

večerjo vsem delegatom in povabljenim gostom v dvorani restavracije pri Jelenju. Takoj po končanem delegatskem zboru so se delegati podali k večerji.

V okusno dekorirani dvorani, kjer je visel tudi emblem NSZ, so se poleg delegatov zbrali tudi povabljeni gosti in sicer župan mesta Kranj gosp. Ciril Pirc, zastopnik Jugoslovenskega Sokolskega Saveza in društva Sokol v Kranju g. Janko Sajovic, zastopnik Narodne čitalnice g. Sirc, zastopnik Društva obrtnikov g. Rebolj, zastopnik Delavske zbornice tov. Dragotin Kosem in, razume se, med njimi zastopniki Dalmatincev in tov. Pavel Bolha kot zastopnik naših izseljencev. Med večerjo se je izreklo nekaj prav lepih pozdravov in napitnic.

Prihod udeležencev kongresa.

S prvim jutranjim vlakom v nedeljo je prispelo vse polno Ljubljancev, katerim so se pridružili zastopniki različnih društev in godba »Sloge«. Še pred ljubljanskim vlakom pa so dospeli številni udeleženci z Jesenic, Bleda in ostalih gorenjskih krajev.

Po prihodu prvih udeležencev so se zbrali vsi pred kolodvorom, kjer je godba »Sloge« priredila koncert. Med tem so prihajali domačini in Sražiščani, kakor tudi delavci iz vseh bližnjih krajev.

Po prihodu ljubljanskega brzovlaka, ki je pripeljal mnogoštevilne udeležence iz Litije, Maribora, Zagorja, Trbovelj in mnogo drugih krajev, so se zadnji udeleženci uvrstili v povorko, ki je nato odšla proti mestu ob zvokih narodnih koranic.

Veličastna povorka skozi mesto.

Od kolodvora se je pomikala veličastna povorka proti mestu. Na čelu konjenik z državno trobojnico, za njim 14 krepkih konjenikov v narodnih nošah, za konjenico nad 40 kolesarjev z okrašenimi kolesi, za kolesarji polnoštevilna godba »Sloge« iz Ljubljane, za godbo prapora podružnic iz Ptuja in Jesenic, za praporj člane Izvrševalnega odbora in gosti iz Dalmacije, zastopniki Delavske zbornice, westfalskih Slovencev, različnih nacionalnih društev,

KONGRES V NARODNEM DOMU.

Ko je povorka dospela pred Narodni dom, se je množica podala v dvorano, ki je postala kaj kmalu pretesna za tako številne udeležence kongresa. Odprl se je tudi balkon, pa tudi ta je bil kmalu natlačen poln in se je pomagalo s tem, da so se odprli balkoni ob dvorani, ki so se tudi gosto zasedli. Vseposod vse polno, pred vrati in pred Narodnim domom nekaj stotin ljudi, ki ne more v dvorano, a se ne razidejo, čakajoč ugodne prilike, da smukne vsaj za trenutek v dvorano in vidi ter sliši svoje voditelje. Precej časa je trajalo, da se je navdušena množica pomirila.

V dvorani so zadoneli mogočni akordi narodne himne in vse je vstalo ter zapelo z godbo.

Po odsviranju narodne himne je predsednik tov. Rudolf Juvan otvoril

članstvo podružnic in končno članstvo kranjske podružnice in nepregledna vrsta domačega delavstva.

Povorka je dospela v mesto in bila pozdravljena po velikem številu narodnih trobojk, ki so ponosno plapolale prvič v pozdrav narodnemu delavstvu ki je prihitelo v napredni Kranj manifestirati za svoje pravice. Precej časa je trajalo da so zadnji udeleženci povorke dospeli na trg in se razvrstili pred magistratom.

Pozdrav kranjskega župana.

Viharno pozdravljen je stopil župan mesta Kranj g. Ciril Pirc na govorniški oder in nagovoril delavstvo z naslednjim govorom:

»V zadoščenje si štejem da morem kar najprisrčneje pozdraviti narodne delavce ki so prihiteli v Kranj manifestirati za svoje pravice. Ko smo pred leti vpostavili tekstilno industrijo in skušali tako omiliti brezposelnost, se je izrazila bojazen, da Kranj ne bo mogel več vzdržati pozicije naprednega narodnega elementa. Pa vendar je! Z industrializacijo Kranja je delavstvo postalo sestaven del meščanstva. Mestna občina bo vedno vpoštevala to, zato računamo tudi na njegovo pomoč. Lepše ne moremo proslaviti današnjega dne, kakor da se predvsem spominimo s hvaležnim srcem viteškega kralja! Naj živi naš jugoslovanski kralj!«

Ob zadnjih besedah kranjskega župana je množica vzklikala Jugoslaviji in kralju, godba pa je zaigrala državno himno.

Za pozdrav se je zahvalil županu predsednik NSZ tov. Juvan, ki je v svojem govoru poudarjal, da je nacionalno delavstvo rado prišlo v Kranj, vedoč, da bo sprejeto z navdušenjem in bratski. Posebno je naglašal gostoljubnost, nacionalnost in naprednost Kranja. Kranj mora to ostati. Skrbeti pa mora, da tudi delavstvo ne bo zapostavljeno in da dobi svoje pravice.

Po govoru tov. Juvana se je povorka zopet uredila in šla ab zvokih godbe proti Narodnemu domu. Vso pot je bilo narodno delavstvo deležno živahnih pozdravov občinstva, ki je tvorilo špalir povorki nacionalnega delavstva.

kongres in pozdravil predvsem delavstvo — članstvo podružnic, ki se ni strašilo ne časa ne truda, da je prihitelo v tako impozantnem številu na svoj vsakoletni kongres. Pozdravil je dalje zastopnika sreskega poglavarja g. **Deu-a**, ljubljanskega župana g. dr. **Dinko Puca**, kranjskega župana g. Cirila **Pirca**, zastopnika naprednega tiska, bivšega ministra g. dr. Alberta **Kramerja**, zastopnika Jugoslovenskega sokolskega saveza br. Janko **Sajovica**, zastopnika Delavske zbornice tov. Dragotina **Kosma** in mnogoštevilne zastopnike drugih nacionalnih in strokovnih društev, med njimi zastopnike Udruženja nacionalnih železničarjev in brodarjev, predsednika **Juh-a**, tajnika **Vertačnika**, dalje podpredsednika Zveze društev privatnih nameščencev tov. Joško **Zemljiča**. Posebno prisrčno

in toplo pa je predsednik pozdravil zastopnike kršne Dalmacije, med njimi tov. Antona **Kliškiča**, predsednika dalmatinske organizacije nacionalnega delavstva, kakor tudi zastopnika naših izseljencev na Nemškem, Holandskem in v Belgiji tov. Pavlo **Bolho**. Drage goste so zborovalci navdušeno pozdravljali.

Po pozdravu je tov. Juvan otvoril kongres z naslednjimi besedami:

»Narodno delavstvo se je zbralo v Kranju, ker se zaveda, da bo tu sprejeto, kakor doma, saj ima tu stotine svojih tovarišev. Obenem je bila želja vodstva NSZ, da pokaže slovenskemu delavcu lepoto gorenjske zemlje in močni industrijski razvoj njene metropole. Velik je današnji praznik, ko manifestira delavstvo z narodom za edinstveno narodno državo in istočasno za svoje pravice. Danes prvič zborujemo v nedeljivi državi Jugoslaviji. (Navdušeni živio-klici.) Pozdravljamo zgodovinski čin 3. oktobra in izražamo kralju globoko udanost in zahvalo za simpatije napram delavstvu. (Viharno ploskanje in klici »Živio kralj!«) Naše delavstvo si pridobiva naklonjenost povsod. Uverjen sem, da bomo prihodnjič manifestirali na kongresu edinstvene narodno strokovne zveze za vso Jugoslavijo. Danes polagamo račune o svojem delu, ki je bilo v preteklem letu zelo uspešno. Dokazali smo, da je NSZ za konstruktivno delovanje v državi. Nam je narodnost ideal, s katerim bomo dvignili delavca v poštenem prizadevanju za svoje pravice. Izražamo vse svoje zaupanje domovini in če se nam očita to kot greh, zijavljam da smo na ta greh ponosni. Naj živi enotna fronta nacionalnega proletarijata v Jugoslaviji! (Viharno odobravanje.)

S posebno toplimi besedami se je predsednik potem spomnil vseh med letom umrlih članov NSZ, spomnil pa se je tudi narodnega voditelja pok. dr. Gregorja **Žerjave**, soustanovitelja in delavskega boritelja tov. Ivana **Buřona** iz Trsta in češkega tov. pok. predsednika ČOD **Buřivala**. Zborovalci so pokojnikom izkazali čast s trikratnim »Slava!« klicem.

Ob koncu svojega govora je predsednik tov. Juvan otvoril kongres.

Pred prehodom na dnevni red je kongres pozdravil kot prvi ljubljanski župan g. dr. Dinko **Puc**, za njim je pozdravil kranjski župan g. Ciril **Pirc**. Nadalje so pozdravili kongres minister n. r. g. dr. Albert **Kramer**, dalje tov. Drago **Kosem** v imenu Delavske zbornice, Janko **Sajovic** za Sokolstvo, Pavel **Bolha** za naše izseljence na Westfalskem, Holandskem in v Belgiji, tov. Leopold **Juh** za Udruženje nacionalnih železničarjev in brodarjev, tov. Joško **Zemljič** za Zvezo društev privatnih nameščencev in dr. **Dolar** za Ciril-Metodovo družbo v Kranju. Vse govornike so zborovalci burno akklamirali. Končno je pozdravil kongres tudi predsednik dalmatincev tov. Anton **Kliškič**, katerega pozdrav prinašamo v celoti:

ZANOSNE BESEDE BRATOV IZ DALMACIJE.

Braćo i drugovi.

Kao presjedniku Radničkog Strukovnog Saveza Jugoslovenskih Nacionalista u Splitu, dozvolite mi da vas pozdravim najsrdačnije u ime čitavog nacionalnog i svijesnog radništva Splita i cijele Dalmacije. Pozdravljam vas jednako sve, Srbe, Hrvate i Slovence, jer su naši interesi u Jugoslaviji zajednički, a dobrobit jednih donijeti će dobrobiti i drugima. Napose pak pozdravljam našu agilnu braću Slovence, koji su ovaj važni kongres organizirali i spremili!

Radništvo u Dalmaciji tek je u stadiju organiziranja, jer je Dalmacija istom u novije doba dobila jaču industriju, a tek do nedavno bilo je čitavo radništvo Dalmacije zaposleno u malom obrtu. Val internacionalnosti i anacionalizma, importiran k nama iz tudjine, zahvatio je i dobar dio dalmatinskog radništva, pa su nepozvani i nesposobni vodje znali često da nehotice ili hotice služe tudjim interesima, protiv interesa čitave Jugoslavije, kao i protiv čisto radničkih interesa. Ali nacionalno radništvo Dalmacije se budi i okuplja sve više radnika u svoje redove. Radništvo biva sve više razočarano djelovanjem svojih razornih vodja i upoznava, da ono ne može napredovati niti poboljšati svoje socijalne prilike u rušenju i dezorganizaciji, već jedino u srednjoj, demokratskoj, naprednoj te gospodarski i nacionalno razvijenoj državi. Ono mora odlučno štiti i unapređivati svoje stručne interese, ali isto tako kao ostali staleži, kao seljak i mornar, kao čovjek nauke in činovnik, treba da pomaže i napretku cjeline, napretku čitavog naroda. Jer ako čitavom narodu nije dobro, ne može biti ni radniku dobro.

Radništvo u Dalmaciji počinje to naročito razumijevati, gdje gramzivo oko tudjina nastoji da domaće radništvo istisne, te da ga izrabi moralno i materijalno. Radništvo u Dalmaciji razumije dobro, da čim čitav naš narod bude jači, čim naša država bude složnija i moćnija, da će to tudjinu tim teže uspijevati. Svaka država i svaki narod treba da bude potpuni gospodar u svojoj kući, pa tako i Jugoslavija. Jedino tako može biti i radniku dobro. Naša najjača industrija u Dalmaciji, industrija cementa, dobrim dijelom je još uvijek u stranim rukama, a naročito u talijanskim. Mi smo na granici, u neprestanom dodiru sa stranim brodovima, pa nam je teren tim teži. Opasnost neprijateljske i razorne propagande kod nas je zbog toga velika kao malo gdje. Mi smo u mnogim slučajevima ustanovili postojanje te propagande, te protunarodnih i proturadničkih tendencija.

Iz svih tih razloga, mi smo ustanovili naš savez, da radničku omladinu odgajamo u svijesti svojih strukovnih prava i dužnosti, u borbi za ta prava, ali isto tako i u borbi protiv razornih struja, protiv uplitanja tudjih intere-

R. Juvan:

Socialna politika mesta Prage.

Na osnovi zakona z dne 6. februaria 1920 se je ustanovila Velika Praga in se je k osmim okrajem mesta Prage priključilo še 37 občin iz neposredne bližine Prage. Te občine so bile pred priključitvijo povsem različnega gospodarskega in socialnega značja in so imele tudi različne stopnje razvoja. Dokler so bile te občine samostojne, so imele razne načine, kako zadovoljiti svoje občane. Ni bilo še govora o potrebi socialnega skrbstva, temveč predvsem o podpiranju ubožnih. Mnoge občine niso prekorabile okvira podeljevanja miloščin. Delovanje večine teh občin ni zadovoljivo na polju socialnega skrbstva ne z načinom, ne z obsegom. Šele ujedinenja Praga je pričela izvajati reforme moderne socialne politike. Na eni strani veliko bogastvo, pretirani luksus, nočno

življenje, na drugi strani beda in lakota onih, ki prebivajo na periferiji. Poleg tega so tudi velike neprijetnosti glede pristožnosti, ker je tudi v Češkoslovaški merodajno desetletno bivanje za pridobitev domovne pravice.

Zakonska osnova tako zvanega socialnega skrbstva je v bistvu ista, kakor je bila pred dvajsetimi in več leti. Spremenilo se je le naslov, skrb za ubožce se je nadomestila s socialnim skrbstvom. Toda s to spremembo pa se je spremenilo tudi način, na podlagi katerega se je izvajala socialna politika.

Prva izvoljena uprava mesta Prage, si je bila takoj svesta svoje naloge napram socialno šibkejšim. Zavzela se je v smislu plemenitega človečanstva prezidenta Masaryka. Izdelan je bil sistematičen delaven program, ki se je postopoma izvajal. Posvečalo se je posebno pažnjo otrokom in onemoglim. Storilo se je vse, da se zdravje dece očuva in učvrsti da da bi od dela onemogli starčki imeli mir in negovanje. Razume se, da se je v novih smereh delavnosti občinskega socialnega skrbstva vršilo s

sodelovanjem vzgojnih in zdravstvenih funkcionarjev.

Pred ujedinenjem je vsaka občina, ki danes tvori glavno mesto Prago, imela svojo lastno upravo tudi v vprašanjih ubožstva, socialne politike in zdravstva. Sedaj je uprava socialnega skrbstva za vse mesto centralizirana. Toda vsako poizvedovanje socialnega značaja, stavljanje predlogov za individualno pomoč, odločanje o nujni potrebi in nadzorstvo nad socialnim skrbstvom je decentralizirano. To delo vršijo uradi in voljeni socialni zbori v poedinih delih mesta. Nasprotno pa so vsa načelna vprašanja, sestava programa in proračuna centralizirana. Zato se voli osrednji socialni zbor glavnega mesta Prage s posameznimi strokovnimi komisijami. Njegove agende vrši osrednji socialni urad in mestni (okrajni) socialni uradi.

Organizacija socialne uprave je izvedena 1. osrednji socialni zbor, 2. mestni (okrajni) socialni zbori, 3. osrednji socialni urad in 4. okrajni socialni uradi. Osrednji socialni zbor tvori predsednik in dva podpredsednika, katere izvo-

li občinsko zastopstvo iz svoje srede. Dalje trideset članov, katere izvoli občinski zastop, izmed teh pa mora biti polovica članov občinskega zastopa. Člani zbora so tudi predsedniki okrajnih socialnih zborov in še po en član, izvoljen od okrajnih socialnih zborov. Poleg teh pošljejo v socialni zbor po enega zastopnika: ministrstvo za zdravstvo, zastopstvo oblasti samouprave, policijsko ravnatelstvo, deželno civilno sodišče, mestni fizikat, osrednja organizacija Rdečega križa, Masarykova liga proti tuberkulozi in podobne organizacije. Osrednji socialni zbor šteje 64 članov. Občinsko zastopstvo more na predlog socialnega zbora razširiti sodelovanje tudi na ostale sorodne institucije.

Predsednik, podpredsednika in člani osrednjega zbora, ki so člani občinske uprave, so izvoljeni za dobo, dokler traja njih funkcija v občinski upravi, zastopniki organizacij in uradov za dobo treh let. Ako se med to dobo izprazni kako mesto, se volijo novi zastopniki na isti način.

(Dalje prihodnjič.)

sa, a za dobro države i naroda. Mi u našem Savezu odgajamo radnike u znanju i kulturi, u marljivosti i ljubavi, u svijesti i nacionalnom te ljudskom ponosu. Uspjeli smo naći lijepe prostorije i razviti jaku djelatnost, ali u tome treba da nas podupru i drugovi iz ostalih krajeva. Prilike našeg radništva u Dalmaciji nisu ni strukovno ni socijalno zadovoljavajuće, i mi se moramo boriti, da ih poboljšamo. Naša riječ i naše potrebe treba da se upoznaju na najvišim mjestima, te da se njima izidje u susret, prema duhu napretka i pravice. Radništvo je važan faktor u svakom narodu, pa narod ne može napredovati ni biti sredjen, ako i radništvo njegovo ne bude zadovoljno.

Mi se dakle moramo čvrsto povezati i organizirati za rad i za borbu. Ne za razorne revolucije, već za borbu, koja će nam donijeti bolji život. Ali, kao što narod ne može bez nas, još manje možemo mi bez naroda i bez države. Stoga svi moramo poraditi na slozi i radu u Jugoslaviji, na konsolidaciji prilika i na podizanju općeg blagostanja. Drugi narodi znaju dobro, šta je solidarnost. Baš nedavno je list »Fiamma« u Trstu oštro optuživao neke industrije, što drže zaposlena sama tri Jugoslavena. A naših poslodavaca ima nažalost, koji drže zaposlene čitave redove stranaca, dok naše radništvo strada. To se mora spriječiti svakako! Za to treba da se pobrine državna vlast, a protiv takovih poslodavaca mi ćemo poduzeti borbu! Jer, kada mi siromašni radnici možemo da se borimo za narodnost i da često trpimo zbog toga, onda treba da i poslodavci znaju, da je nacionalni princip i njihova dužnost. Tko to ne razumije, sam se isključuje iz naroda i iz države!

Ja završavam sa željom da naš rad uspije do kraja, na korist radništva čitave Jugoslavije, na dobrobit naroda i države i uz poklik: Živio Kralj! Živilo nacionalno radništvo! — Živila Jugoslavija! —

Lep pozdrav tov. Kliškića so zborovalci sprejeli z burnim odobravanjem.

Prisrčna zahvala delu.

Še se niso zborovalci docela pomirili navdušenja ob izražanju simpatij tolikih odličnih predstavnika različnih

REFERAT TOV. DR. BOHINJCA O STAR. IN BREZPOS. ZAVAROVANJU

Takoj uvodoma je treba ugotoviti eno: vse pomembnejše države imajo danes poleg obveznega bolniškega in nezgodnega zavarovanja uvedeno tudi starostno, invalidno in brezposelno zavarovanje. Odkar se plodonosno uveljavlja Mednarodni urad dela, prodira misel zavarovanja za vse življenske nepravilike delavca in nameščenca v najoddaljenejše dele sveta.

Že te ugotovitve kažejo, da je potrebno uvedbe starostnega, invalidnega in brezposelnega zavarovanja tudi v naši državi. Naš zakon o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922 je zakonito uredil tudi zavarovanje za slučaj starosti in onemoglosti ter je predpisal, da ima izvajanje teh panog zavarovanja stopiti v veljavo dne 1. julija 1925. Žal pa je bilo kasneje s finančnim zakonom določeno, da se pričetek izvajanja starostnega in invalidnega zavarovanja odloži na nedoločen čas. Ako bi se to ne bilo zgodilo, bi bilo delavstvo danes že dejansko deležno blagodejne gospodarske moči takega zavarovanja.

Odložitev socialne preskrbe starih in onemoglih delavcev so takrat utemeljevali s trditvijo, da »naše mlado gospodarstvo ne prenese tako velikih socialnih bremen.« Vzroki pa so ležali globlje: v pomanjkanju socialnega čuta napram delavstvu, v primitivni miselnosti, ki tiči še često v našem gospodarstvu in ki se praktično izraža v povdaranju egoističnih tendenc, v pomanjkanju čuta solidarnosti napram splošnim narodnim potrebam. Odložitev uvedbe starostnega in invalidnega zavarovanja je imela svojo resnično utemeljitev v naših takratnih razdivjanih političnih razmerah in v splošni upravni neurejenosti.

Izgovor na gospodarske prilike ne drži. Prav dobro se zavedamo, da naše

oblasti in korporaciji, ko je pred predsedniško mizo stopil zastopnik kranjske podružnice tov. Ivo Derča v spremstvu dveh tovarišic, ki sta nosili lepa šopka, ovita z narodno trobojko. Tov. Derča je v imenu vsega članstva izrazil centralnemu predsedniku tov. Rudolfu Juvanu najprisrčnejšo zahvalo za vse njegovo delo in požrtvovalnost v organizaciji. S klicem »Naj živi naš predsednik!« je tovariš Derča poklonil tov. Juvanu krasen šopek. Navdušeno ploskanje in živio-klici so pokazali, da je naš predsednik res priljubljen med svojim članstvom. Drugi šopek je tov. Derča s primernimi besedami izročil odličnemu borcu za delavska prava in voditelju nacionalnega delavstva v Dalmaciji tov. Antonu Kliškiću, kar je zopet izzvalo morje navdušenja. Tov. Juvan in Kliškić sta se ginjena zahvalila na taki pažnji s strani kranjske podružnice.

Pismeni pozdravi kongresu.

Predsednik tov. Juvan je ob splošnem navdušenju prečital došle brzojavne in pismene pozdrave. Med prvimi je bila brzokavka Československe Obce Dělnické iz Prage, ki obžaluje, da ni mogla odposlati svojega zastopnika, kongres prisrčno pozdravlja in mu želi največ uspeha. Na predlog predsednika se je odposlalo ČOD v Prago pismen pozdrav. Dalje so kongres pozdravili Društvo rudniških nameščenec v Trbovljah, prvobornik nacionalnega delavstva v Dalmaciji tov. Ljubomir Petrič, Organizacija praktičnih elektro in strojnih tehnikov v Ljubljani, Zveza kulturnih društev v pismom njenega predsednika direktorja g. Juga, Sokolsko društvo v Kranju, podružnica na Viču in mnogo drugih narodnih društev in prijateljev NSZ.

Referati.

Ko je nastala v dvorani popolna tišina, je predsednik razglasil prehod k dnevnemu redu in podal besedo prve dr. Joži Bohinju, ki je referiral o starnem referentu podpredsedniku NSZ tov. Ivanu Tavčarju o položaju in zahtevah delavstva.

Oba referata so zborovalci poslušali z vso pazljivostjo in sta oba referenta žela ob koncu izvajanj veliko odobravanje.

gospodarstvo ne preživlja rožnatih dni. Ni nam mehko poslano. Toda težke borbe preživljajo danes gospodarstva vseh držav, vendar pa ta gospodarstva gledajo tudi na socialne potrebe svojega naroda in v borbi za obstoj in razvoj kalkulirajo tudi s temi potrebami. Vzgladi nam kažejo, da tudi slabejša gospodarstva niso zaostala v svojem napredku, ako so uvedle njih države vsaj skromno socialno zavarovanje v vseh panogah.

Gospodarski krogi vedno povdarjajo, da so socialna bremena pretežka, vendar pa so te trditve pretirane. Račun nam pravi, da bi obremenitev gospodarstva po uvedbi starostnega in invalidnega zavarovanja znašala komaj 2 do 3 odstot. režije. Na kurzne izgube, na razna stvarna zavarovanja odpade večji odstotek. Pri socialnem zavarovanju pa gre za žive ljudi.

Po zakonu o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922 je premija za starostno in invalidno zavarovanje določena na 3 odstotke, vsled česar odpade na podjetje le 1,5 odstotka. Ta nizki odstotek vendar ne more pomeniti nevarnost za razvoj gospodarstva. Tudi delavec živi v težkih prilikah, pa je vendar pripravljen prispevati za uvedbo starostnega zavarovanja.

To zavarovanje je mišljeno zelo skromno, saj bi povprečna pokojnina znašala le 300—400 Din. In tako skromne podpore naj bi naš delavec po 30- ali večletnem poštenem delu ne zaslužil?! Pri tem pa v gospodarstvu socialno zavarovanje daleč ni najvažnejši faktor. Breme za socialno zavarovanje niso glavna, ki vplivajo na rentabilnost. Sredstev za povzdigo rentabilnosti je mnogo in oni, ki je sposoben, jih bo našel: dajte gospodarskim edinicam sposobnejše uprave, regulirajte trg, uredite

dobre tarife za prevoz in smoteno carinsko politiko.

Ako pa kljub temu gospodarstvo na uvedbo starostnega in invalidnega zavarovanja ne more pristati, ako bi moralo kaj prispevati, potem naj nova bremena prevzamejo država in samoupravne edinice. Vsi sloji in stanovi so že preskrbljeni za starost in onemoglost bodisi na podlagi socialne preskrbe, bodisi po privatnem zavarovanju. Zato je čas, da tudi delavec pride na vrsto. Občine so danes že dolžne skrbeti za onemogle občane po tako zvanem ubožnem pravu. Moderna demokracija pa zavrača miloščino in hoče, da imej vsak državljani zakonito pravico na starostno zaščito. Občinski proračuni bi bili s starostnim zavarovanjem razbremenjeni. Poseben interes na uvedbi starostnega in invalidnega zavarovanja imajo zlasti kmečke občine. Danes delavec pusti svojo mladost in delovno silo v rudniku ali v mestni tovarni, na starost pa gre v svojo rojstno občino, ki naj zanj srkbi, občina, v kateri je delavec ustvarjal njeno blagostanje pa je prosta te dolžnosti.

Manifest kralja od 6. januarja 1929 je povdaril, da bo naloga države, da tudi delavstvu dá starostno preskrbo. Kakor smo že pogosto videli, kako naš kralj z modro prevdarnostjo in odločnostjo lomi s predsodki in pomisleki, tako z živo vero pričakujemo dne, ko bo kralj podpisal tudi uvedbo starostnega in invalidnega zavarovanja. Saj bo to eno zelo močnih sredstev za konsolidacijo naše ljubljene države.

Preskrba brezposelnih

je v bistvu enaka preskrbi starih in onemoglih. Človeška družba, organizirana v državah, je dolžna, da vsakomur nudi materijalni in moralni obstoj, kadar nima možnosti ali sposobnosti, da si z lastnim delom služi svoj vsakdanji kruh. Nezakrivljena brezposelnost je posledica padanja gospodarske konjunktore. Odobravamo brigo države, da se krize gospodarstva v takih slučajih ublaže, napačno pa bi bilo videti samo en del posledic in razmotrivati le o tem, kako gospodarstvu pomagati. Treba je misliti tudi na drugi del posledic: na brezposelnega človeka, katerega družba ne sme prepustiti usodi. Brezposelnost je morda nevarnejša kakor onemoglost in starost. Gotovo je nevarnejša v moralnem pogledu. Mlad človek, ki je brezposeln, lahko zaide na strampota. Iz brezposelnega, ki hrepeni po delovni priliki, se razvija s časom delamržeč, ki je nevarnejši, kakor si morda mislimo.

Mi nočemo mrtvega brezposelnega zavarovanja. Mi hočemo produktivno

REFERAT TOV. IVANA TAVČARJA O NAŠIH NAJVAŽNEJŠIH ZAHTEVAH.

Ideja socialne politike in boj za delavsko enakopravnost

stopata v novejši dobi v ospredje državnih problemov. Naloge socialne politike so v povojni dobi podvojene, ker ne zadevajo samo ročnih delavcev, ampak tudi duševne delavce in velik del tako zvanih srednjih slojev in to v vseh onih deželah, kjer se zbira delovno ljudstvo v večjih centrih.

Nemogoče je danes omalovaževati socialno politiko, ampak jo moramo staviti na prvo mesto, kadar rešujemo javna vprašanja. Socialna politika ne more biti več le zadeva nekaterih teoretikov ali organizacij, ampak mora preiti v praktično javno urejevanje življenja delovnih množic, ki so temeljne in gonilne sile vsake države.

Delavska socialna zakonodaja.

Pri nas imamo v glavnem samo dva važnejša zakona socialno-politične vsebine: zakon o zaščiti delavcev in zakon o zavarovanju delavcev. Popolnoma nerešeno je pa še vprašanje starostnega in invalidnega zavarovanja delavcev, rudarsko zavarovanje čaka že dolga leta ureditve, vajenci so zaščiteni le po zastarelem obrtnem redu, manjka zakon o kolektivnih pogodbah in minimalnih mezdah, zakon o zavarovanju za slučaj brezposelnosti, stanovanjska mizerija še vedno straši.

V zadovoljnosti širokih vrst naroda je moč države. Na socialni politiki je v Jugoslaviji zainteresiranih najmanj dva

brezposelno zavarovanje, t. j. hočemo ustvarjanje delovnih prilik. V tem pogledu morejo tudi občine veliko storiti z ustvarjanjem raznih del, pri katerih zaposlujejo brezposelne. Državna gospodarska in finančna politika mora omogočiti ustvarjanje novih delovnih prilik, da tako realizira preventivno brezposelno zavarovanje. Zato je delavstvo na gospodarski politiki države zelo interesirano.

Za nas ima brezposelno zavarovanje še posebno važnost: z njim preprečujemo izseljevanje in ohranjamo sebi dobre delovne moči. To je za nas velike nacionalne važnosti.

V ozki zvezi z zavarovanjem kot takim je vprašanje ureditve posredovanja dela in izenačevanja delovnega trga. Danes imamo borze dela, katerih organizacija pa ne odgovarja potrebam. Treba je večje decentralizacije posredovanja dela, ker mora biti vsakemu brezposelnemu delavcu omogočeno, da brez najmanjših sitnosti more iskati novo zaposlitev. Posredovanje dela je treba priključiti ali na ekspozituro OUZD ali na občine.

Važno pa ostane še vedno vprašanje brezposelnega zavarovanja v ožjem pomenu besede. Vsa prizadevanja preventivnega značaja brezposelnosti ne bodo odpravila in vedno bo večji ali manjši odstotek takih, ki dela ne morejo dobiti ter so zato potrebni denarne podpore. Ta denarna podpora mora biti takaka, da skromno zadošča za preživljanje.

Brezposelno zavarovanje poznajo danes vse države, gospodarsko močne in gospodarsko slabe. To socialno dolžnost in mednarodno obveznost bo morala izpolniti tudi naša država. Dokler reorganizacija Borz dela ni izvršena, je potrebno, da pri Drž. hipotekarni banki zbrana sredstva za pomoč brezposelnim pridejo v eni ali drugi obliki dejansko med brezposelne, le en del naj bi se morda rezerviral kot fond za modernjšo ureditev tega zavarovanja.

Neodložljiva postaja potreba po popolni zgraditvi celotnega socialnega zavarovanja. To ne sme biti samo zahteva delavstva, ampak tudi zahteva vse naše javnosti, zlasti občin. Socialno zavarovanje je postulat naše notranje državne konsolidacije, naše socialne kulture in našega ugleda v svetu. Država brez popolnega socialnega zavarovanja ni popolna. Vzporedno s skrbjo za povzdigo materijalnega blagostanja kmeta naj gre tudi prizadevanje za povzdigo materijalnega blagostanja delavca. Potem bo naš narod močan, ponosen na svojo državo in ji do skrajnosti vdan ter pripravljen tudi k žrtvam.

milijona prebivalcev. To znači, da je delavsko zaščitno in zavarovalno pravo življenjsko vprašanje velikega dela državljanov naše države. Uverjeni smo, da bo krepko socialno-politično udejstvovanje države prav znatno pripomoglo k ureditvi vseh državnih problemov, k moči in ugledu države na znotraj in na zunaj.

Delavstvo polaga veliko upanje na manifest svojega kralja. Popraviti se morajo krivice, ki so se poprej godile ravno nad delovnim ljudstvom. Med delovnim ljudstvom je treba ustvariti zadovoljstvo in živo vero v pravično in socialno čutečo vladavino. Država je za vse in gospodarskim krogom mora biti jasno, da je novo stanje v državi zato tu, da predvsem pomaga najrevnejšim in najpotrebnejšim.

Ključ po reviziji socialne zakonodaje.

Takoj prvi dan, ko so bili izdani socialno zaščitni zakoni, so naleteli na odpor mnogih gospodarskih krogov. Brez vsake prave utemeljitve so zahtevali odpravo dobrih dela socialne zaščite in tudi sedaj še vedno znova zahtevajo revizijo socialne zakonodaje, pri čemer mislijo seveda njeno redukcijo.

Delavstvo tudi ni popolnoma zadovoljno z obstoječo socialno zakonodajo, vendar pa ne smatra za najnujnejše, da se socialna zakonodaja revidira, temveč smatra za važnejše, da se vsi socialni zakoni in naredbi v polnem obsegu izvajajo. Šele potem, ako bi se

pri izvedbi pokazale zapreke ali nedostatki, naj se zakoni in naredbe popravijo, toda le v znamenju napredka in socialne miselnosti.

Odpor nekaterih gospodarskih krogov proti napredni socialni zakonodaji je gotovo nazadnjaški. Ravno socialna zakonodaja je zadnje desetletje pri nas pokazala najboljše rezultate in delovanje socialnih ustanov je silno mnogo pripomoglo k unifikaciji celokupne državne administracije.

Delovni čas.

Naša socialna zakonodaja predpisuje dnevno delo 8 do 10 ur, vendar pa se ta delovni čas v resnici le malokje izvaja. V obrti in trgovini se dela do 13 ur dnevno in tudi industrija rada prekoračuje zakoniti delovni čas. Ne samo v interesu delavstva, ampak tudi v interesu splošnosti pa je, da se delovni čas strogo zakonito uredi in uvede osemurno delo.

Geslo, čim daljši delovni čas, tem večja produkcija, ne drži. Človek ni mrtvi stroj in je njegova delovna sposobnost v tesni zvezi z delovnim časom. Telesni napori so omejeni. Veselje do dela in pozornost pri delu more trajati le gotov čas.

Higijenski muzej v Draždanah je preiskal efekt enega delovnega dne. Za podlago svojih raziskovanj je vzel pričetek dela ob 7. jutraj in konec ob pol 6. zvečer s polurnim opoldanskim odmorom. Higijenski muzej je ugotovil delovno sposobnost ob 7. uri z 90%, ki so narasli do 8. ure na 100%, potem je pa delovna sposobnost padla do 12. ure na 80%. Ob pol 1. je higijenski muzej kvalificiral delovno moč zopet z 90%; do 2. ure je narasla za 95%, potem pa rapidno padla, da je znašala ob pol 6. zvečer le še 65%.

Splošno podaljšanje delovnega časa od 8 na 12 ur mora imeti za posledico odpust najmanj ene tretjine zaposlenih delavcev. Ker je pa mogoče delovno silo le do gotove meje izrabiti, ne bo imel odpust delovnih moči, oziroma podaljšanje delovnega časa za posledico zvišanje produkcije, ampak le drugo razdelitev dela. Nova razdelitev dela ima lahko koristi za posamezne obrate, za splošnost je pa gotovo škodljiva. Konsumna moč delavstva pade, zveča se pa brezposelnost in javno breme za armado brezposelnih.

Mezde in zdravstveno stanje delavcev.

Stanje mezd je nizko. Rudarska družina ne more živeti z 800 do 900 Din mesečnih prejemkov. Prav tako je jasno, da je za tekstilnega delavca ali delavko mezda 3 do 3.50 Din na uro nevzdržna in spričo carinske zaščite in do-

bičkov tekstilne industrije neumljiva. Slaba je mezda v kemični industriji, nekoliko boljša v železni industriji, kjer pa tudi navzlic težavnosti dela ne presega povprečja 6.50 Din na uro. Papirniška industrija plačuje povprečno po 4 Din od ure. Kamorkoli pogledamo, povsod samo mezde, ki še zdaleka ne dosegajo eksistenčnega minima.

Ali je potem čuda, da telesno propadajo delavci in z njimi vred njihove družine? Tuberkuloza zahteva letno več žrtev. Umrli otrok znaša v Jugoslaviji 17.5 proti Franciji 8.5, Angliji 7.5 in Holandiji 5.1. Umira naš mladi zarod, tuji kapital pa izvažajo bogastva iz naše države. Vse to so dejstva, ki kriče po zboljšanju meznega položaja naših delavcev.

Racionalizacija dela.

Tudi pri nas se podjetja racionalizirajo, produkcijska možnost delavstva narašča. Da navedemo dva primera:

Rudarski delavec je izkopal 1. 1920. 99.2 tone, 1. 1927. pa 159.8 tone premoga. V papirniški industriji je narasla produkcija na delavca od leta 1926. do leta 1928. od 20.462 kg na 22.961 kg papirja.

Koristi od dviga produkcije pa ni imel delavec, kajti njegova mezda je ostala ista, ali je pa celo padla. Tudi tam, kjer se mezde niso znižale, se je s številnejšo uporabo žensk in otrok v tovarnah znižala skupna mezdna vsota.

Izseljevanje delavcev.

Statistični podatki Delavske zbornice kažejo, da znaša letni prirastek delazmožnega prebivalstva v Sloveniji 6000 oseb. Vsako leto bi morale torej naša industrija, obrt in trgovina nanovo zaposliti 6000 delovnih moči. Ker pa to ni mogoče, je naravna posledica, da išče naše delavstvo v tujini svoj zaslužek.

Pred vojno se je iz Slovenije izselilo približno toliko ljudi, kolikor je znašal prirastek prebivalstva. Med vojno in prva leta po prevratu ni bilo izseljevanja. Zato ni čuda, da se sedaj vrši izseljevanje v večjem obsegu. Beg v tujino povzročajo tudi nezadostne mezde doma. Naše delovne moči se izseljujejo v Francijo, Nemčijo, Belgijo in Holandijo.

Izseljevanju moramo posvečati kar največjo pažnjo. Ne zadostuje fraza: domači delavci naj ostanejo doma, ko pa morajo v tujino, ako nočejo v brezposelnosti umreti od lakote. Izseljenstvo bo sistematično organizirati, skleniti socialno - zaščitene konvencije z drugimi državami in paziti, da se naš izseljeniki kader ne odtuji narodu in državi.

Po podanih referatih je tov. dr. Joža Bohinjec prečital resolucije, ki so bile soglasno in z navdušenjem sprejete.

RESOLUCIJE

sprejete na kongresu narodnega delavstva v Kranju, se glase:

I.

1.) Narodno zavedno delavstvo je prepričano, da je le v krepki socialno politični zakonodaji in v njeni strogi izvedbi mogoč napredek države v pravem pravcu nove demokracije in solidnega gospodarskega blagostanja in napredka. Naš program ima za etično osnovo načelo narodnosti, t. j. brezposojno zaščito narodnih interesov. Narodni interesi pa so državni interesi. Zato pričakujemo, da bo naš program na vseh mestih pravilno in zadostno razumevan, spoštovan in podpiran.

2.) Narodno zavedno delavstvo s simpatijami pozdravlja vsa stremjenja v državi, ki gredo za tem, da v državi pride do veljavne skrajne pravičnosti, socialne miselnosti in krepke zaščite socialno šibkih slojev. V borbi za to, da naša država postane dobra mati vsem trpečim, hočemo biti neizprosni in verni sobojevniki. Hočemo, da se v prav vseh vprašanjih ostro podčrta deviza: narod nad vse, vse drugo je podrejenega pomena.

3.) Socialna slika našega delavstva je žalostna. Zaman se trudijo oni, ki to sliko hočejo zakriti s potvarjanjem dejstev in z enostranskim poudarjanjem svojih koristi. Verujemo, da bodo pristojna državna oblastva to sliko objektivno ugotovila in po tem uravnavala svoje ravnanje. Nepotvarjamo se mora-

čuti klic delavstva po poglobitvi in razširitvi socialno-zaščitne zakonodaje in nje praktične izvedbe. Gospodarstvo mora svoja prizadevanja uravnavati po težnji, da naj med koristi gospodarstva spada tudi socialna in pravna zaščita delavstva. Delavstvo je del naroda. Z njegovimi interesi je treba računati, drugače ne moremo priznati, da bi bilo tako gospodarstvo resnično narodno. Najodločneje moramo protestirati proti vsem poskusom, ki hočejo pridobljene socialne pravice okrniti. Naša socialna zakonodaja je skromna in ne dopušča nobenih poslabšanj. Posebno nam je na srcu popolna zaščita osemurnika, dosledna izvedba socialnega zavarovanja v treh panogah. Zlasti je neodložljiva uvedba starostnega in invalidnega zavarovanja. Vsako odlašanje bi morali smatrati kot omalovaževanje naših najbistvenjših življenjskih zahtev. Brezposelnost kvani naše delavstvo moralno in materialno. Zato je nujno pristopiti tudi k ureditvi tega vprašanja.

Delavec bo toliko časa brezpraven, dokler njegovo delovno razmerje ne bo urejeno na kolektivni podlagi in dokler ne bo njegova zaposlitev varovana pred vsako samovoljno odpovedjo. Mezdna in splošna delavska razsodbišča z obvezno močjo svojih razsodb morejo delavstvu šele dati pravilno pravno in socialno zaščito.

Sistem obratnih zaupnikov tvori varžen pripomoček za pomirjenje delavstva v njegovi težki življenjski borbi. Brez dobre ureditve sistema obratnih zaupnikov je socialna zakonodaja mrtva.

5.) V borbi za delavske pravice hočemo tesnega sodelovanja z ostalimi delavskimi organizacijami, da s tem pomagamo ustvariti enoten nastop vsega delavstva, kadar gre za socialno in pravno zaščito delavstva.

6.) Zavedamo se, da je organizacija delavstva v državi na narodni podlagi najboljše jamstvo za izboljšanje položaja delavstva. Zato pozivamo delavstvo, da se na tej podlagi organizira, da utrdi položaj sebi in državi.

II.

1.) Izpolnitev socialnega zavarovanja je nujna socialna in gospodarska potreba. Izgraditev socialnega zavarovanja je za delavstvo življenjsko vprašanje in zato sposobno, da v delavstvu utrdi ljubezen do dela, države in naroda. Socialno zavarovanje v vseh panogah je v programu sedanje vlade in objavljeno v manifestu Nj. Velj. kralja z dne 6. januarja 1929. Ne vidimo zadržkov, da bi se uvedba zlasti starostnega in invalidskega zavarovanja še dalj časa odlašala. Ako gospodarstvo trdi, da novih bremen ne more prevzeti in ako vlada to trditev vpoštevata, potem je samo dosledno, ako država v kritje starostnega in invalidnega zavarovanja dobi sredstva v svojih lastnih dohodkih in da to možnost predvidi že v letošnjem proračunu. Pozivamo DZ in občino, da z vso doslednostjo podpirajo stremljenje delavstva po uvedbi starostnega in invalidnega zavarovanja.

2.) Brezposelno zavarovanje je danes organizatorno in materialno nepopolno. Ni organizirano na posredovanje dela na način, ki bi odgovarjal potrebam delavstva in ni zadostno preskrbljeno za denarno podporo brezposelnim. Zahtevamo novelizacijo organizacije Borz dela in materialno utrditev države in drugih samoupravnih enic.

Preventivno brezposelno zavarovanje je izredne važnosti. Zato želimo, da se vsa gospodarska in finančna politika države vodi v pravcu povzdiga produkcije in ustvarjanja novih delovnih prilik. Pri tem je s primerno zaščito domačih interesov poiskati tudi tuj kapital.

Kolonizacija države bo v znatni meri ublažila krizo brezposelnosti. Zato je temu problemu posvečati največjo pažnjo.

Sredstva, zbrana za brezposelne se imajo mobilizirati in dati v podporo brezposelnim.

Po sprejetju resolucij, se je predsednik tov. Juvan ponovno zahvalil vsem za tako nepričakovano in častno udeležbo in s pozivom, da se vsi udeležijo nadaljnjih kongresnih prireditve, zaključil veličastno delavsko zborovanje. Po dvorani je zadoneka himna »Hej Slovani«, katero so pod vodstvom tov. Vlad-

kota Pelana zapeli domači pevci, katerim se je pridružila vsa navdušena množica.

Po kongresu so se udeleženci slikali pred Narodnim domom.

Skupen obed.

IV Sokolski dvorani Narodnega doma je bilo prirejeno skupno kosilo gostov in udeležencev. V okrašenih dvorani so se zbrali številni zastopniki nacionalnih društev in delegati, ki so se prijavili k skupnemu obedu. Obed je potekel zelo animirano in je pri obedu sviral neumorna godba »Sloge«.

Po obedu so se kongresisti razdelili v grupe in si ogledali Kranj in njega znamenitosti. Zelo veliko je bilo onih, ki so posetili grob našega velikega pesnika Franca (Prešerna in glasbenika Davorina Jenka. Med obiskovalci teh dveh naših dragih grobov so bili tudi bratje iz Dalmacije.

Popoldanska ljudska veselica.

Popoldne ob 3. se je vršila v vseh spodnjih prostorih Narodnega doma velika ljudska veselica, na kateri je svirala godba »Sloge« iz Ljubljane in domači kvartet. Na veselicah se je zbralo delavstvo v kar največjem številu, njemu pa so se pridružili tudi kmečki fanti in dekleta in tudi meščanov smo veliko videli na tej delavski veselici.

Žal je čas prehitro potekal in so se morali delegati in drugi podvizati na vlak, da dobijo v Ljubljani še zvezo. Kranj ima zelo slabe zveze z ostalim svetom, to smo slišali o priliki kongresa nešteto krat.

Veselica se je zvečer nadaljevala in je bila skozi cel čas zelo animirana. Po leg dveh godb, ki sta neumorno svirali, se je pojavil tudi domači pevski zbor, ki je pod vodstvom tov. Bertka Potočnika zapel par prav lepih domačih pesmic. Da ni manjkalo na veselici tudi drugih zabavnih točk se razume. Z veselice, ki je končala v najlepšem redu, so odnesli vsi najlepše utise in znova se je pokazalo, da se zna tudi delavec po trdem delu pošteno in dostojno zabavati.

Zaključne besede

Veličastna manifestacija naše organizacije je za nami. Naše članstvo je ponovno dokazalo, da se zaveda velike važnosti strokovnega pokreta in da se ne straši ne zgube šiltov, ne oddaljenosti, ne pomanjkanja sredstev, ne vremen, sploh ga nič ne more ovirati, da ne bi v odločilnem trenutku storilo svojo dolžnost in s tem pokazalo svojo veliko ljubezen do organizacije in svojo discipliniranost.

Kongresni dnevi so za nami. Kdor je bil z nami v Kranju, ne bo lepih dni tako kmalu pozabil. Vedno in povsod mu bo pred očmi veliko navdušenje množice, ki ga bo vzpodbujalo k novemu delu, k večjemu poletu, da utrdi in poglobi delo v svoji podružnici.

Nacionalno delavstvo, ki je pokazalo svojo moč in silo na kongresu v Kranju naj živi.

Narodno-strokovna zveza

Vsem podružnicam. V prihodnjih dneh razpošlje tajništvo okrožnice radi predavanj. Istočasno bo razposlalo tudi seznam predavanj, ki bodo letos na razpolago. Pozivamo vse podružnice, da prirede čimveč predavanj za članstvo. Naj ne bo podružnice, ki ne bi priredila vsaj po eno predavanje mesečno. Letos je več prav lepih in zanimivih skriptičnih predavanj na razpolago. Po prejemu okrožnice, naj vsaka podružnica napravi načrt in seznam onih predavanj, ki jih želi imeti.

Kongresne slike. Slike z letošnjega kongresa so gotove. Skupina udeležencev pred Narodnim domom je prav posrečena in bo članstvo s slikami zadovoljno. Komad stane 5 Din. Naroča se jih pri tajništvu, toda le proti gotovini. Z naročilom je poslati denar. Na naročila brez denarja se ne bo oziralo. Slik smo naročili samo omejeno število, zato se je požuriti. Ker so prav lepe, bodo člani gotovo radi segli po njih. Dobijo se tudi

razglednice-slike, ki predstavljajo nagovor kranjskega župana pred magistratom, množico pred magistratom in konjenico. Te slike se dobijo po 3 Din komad. Naročila ravnotako pri tajništvu in proti gotovini.

Blagajnikom podružnic. S prevzemom centralne blagajne sem prevzel na svoje rame novo in veliko skrb. Da mi bo ta skrb vsaj Zdeloma olajšana, prosim in apeliram na vse moje tovariše blagajnike podružnic, da v redu pobirajo članarino in mi jo do 10. v mesecu odpoljšajo obenem z seznamom članov in obračuna. Bodite tako prijazni in me v mojem delu podpirajte. Verjemite mi, da sem rad prevzel težak posel blagajnika, prepričan, da ne bom osamljen in da bom z vaše strani užival vso podporo. Naj ne bom varan v svojem pričakovanju. Tovariši blagajniki, red in disciplina naj krasijo naše članstvo, zato skrbimo mi blagajniki. — Tone Stopar, centralni blagajnik NSZ.